

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT

ZAKLJUČNA PROJEKTNA NALOGA

KATJUŠA URŠIČ

KOPER, 2018

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT

Zaključna projektna naloga

ODVZEM POSLOVNE SPOSOBNOSTI V TEORIJI
IN PRAKSI

Katjuša Uršič

Koper, 2018

Mentor: izr. prof. dr. Elizabeta Zirnstein

POVZETEK

V zaključni projektni nalogi je opisana in analizirana problematika zastopanja oseb, ki jim je bila odvzeta poslovna sposobnost ali je nimajo, ter postopek postavitve takih oseb pod skrbništvo. Naloga temelji na primerjavi trenutno veljavne zakonodaje na področju odvzema poslovne sposobnosti in postavitve pod skrbništvo ter zakonodaje, ki je že stopila v veljavo 15. aprila 2017, vendar se prične uporabljati 15. aprila 2019. Slednja ukinja institut odvzema poslovne sposobnosti in obravnava samo postavitev oz. institut skrbništva.

Ključne besede: poslovna sposobnost, odvzem poslovne sposobnosti, skrbništvo, zastopanje, Družinski zakonik, Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih.

SUMMARY

This final project assignment describes and analyses the issue of representing persons who have been legally incapacitated or indeed those who have no capacity, and the procedure for placing such persons into guardianship. This assignment is based on a comparative study of the current legislation in this field which came into effect on April 15, 2017, but will become enforceable from 2019. The latter abolishes the institute of legal capacity and only addresses guardianship.

Key words: contractual capacity, abolished contractual capacity, guardianship, representation, Family Code, Marriage and Family Relations Act.

UDK: 347.921(043.2)

ZAHVALA

Zahvaljujem se svoji mentorici, izr. prof. dr. Elizabeti Zirnstein, za strokovno pomoč in usmerjanje pri pisanju projektne naloge. Hvaležna sem za njeno spodbudo in sodelovanje, ki mi je veliko pomenila.

V veselje in mi je bila podpora in sodelovanje CSD Koper, za kar se tudi zahvaljujem. Hvala vama Marko Rus in Odila Peternelj, ki sta mi iz prve roke predstavila potek odvzema poslovne sposobnosti in postavitve pod skrbništvo. Zahvaljujem se za poslano literaturo in pogovore o problematiki iz danega področja.

Posebej se zahvaljujem svoji družini in očetu Mariu, ki so mi bili glavna motivacija in navdih pri pisanju. Celotno delo poklanjam svojim dvema otrokoma, Maksu in Sofii. Zaradi njih mi je uspelo dokončati ta projekt, ki mi bo odpiral nova vrata v svet poslovanja.

Hvala!

VSEBINA

1	Uvod	1
1.1	Opredelitev obravnavanega problema in teoretičnih izhodišč.....	1
1.2	Namen in cilji zaključne projektne naloge.....	2
1.3	Predvidene metode za doseganje ciljev zaključne projektne naloge	3
1.4	Predvidene predpostavke in omejitve pri obravnavanju problema.....	3
2	Poslovna sposobnost	4
3	Skrbništvo in poslovna sposobnost	6
3.1	Splošno o skrbništvu	6
3.2	Skrbništvo nad mladoletnimi	7
3.3	Skrbništvo za osebe, ki jim je odvzeta poslovna sposobnost.....	8
3.4	Skrbništvo za poseben primer	9
3.5	Podatki o skrbništvu v Mestni občini Koper.....	10
4	Postopek odvzema poslovne sposobnosti	13
4.1	Postopek odvzema poslovne sposobnosti in postavitvev skrbnika.....	14
4.2	Poslovanje oseb, ki jim je bila odvzeta poslovna sposobnost.....	15
4.3	Izbrani primeri iz sodne prakse	16
5	Odprta vprašanja	20
6	Sklep	21
	Literatura in viri	25

PREGLEDNICA

Preglednica 1: Baza socialnih podatkov o skrbništvu (CSD Koper).....	11
--	----

1 UVOD

Institut poslovne sposobnosti je za vsakodnevno poslovanje zelo pomemben. Omogoča nam sklepanje poslov, pogodb ter drugih pravno-poslovnih razmerij. Poslovna sposobnost pomeni, da je subjekt, ki vstopa v pravno razmerje, sposoben razumeti pravne posledice svojih ravnanj. Iz tega izhaja tudi definicija poslovne sposobnosti. Poslovna sposobnost je pravno priznana lastnost fizične ali pravne osebe, ki subjektu omogoča, da lahko z lastnimi dejanji in izjavami volje pridobiva pravice in prevzema obveznosti. Če poenostavimo, lahko rečemo, da poslovna sposobnost omogoča posamezniku, da sklepa pogodbe.

1.1 Opredelitev obravnavanega problema in teoretičnih izhodišč

Popolno poslovno sposobnost se praviloma pridobi ob dopolnjenem 18. letu, razen v primerih, ko je z zakonom določeno drugače. Tako lahko popolno poslovno sposobnost pridobi tudi mladoletna oseba, ki je postala roditelj ali je sklenila zakonsko zvezo (117. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR), Ur. l. RS, št. 15/76, 30/86, 1/89, 13/94, 26/99, 70/00, 64/01, 11/02, 42/03, 16/04, 69/04, 101/07, 90/11, 84/12, 82/15; 152. člen Družinskega zakonika, v nadaljevanju (DZ), Ur. l. RS, št. 15/17, 21/18). Pred 18. letom pa osebe praviloma niso poslovno sposobne. Prav tako niso polno poslovno sposobne osebe, ki jim je ta sposobnost odvzeta zaradi duševne bolezni, duševne zaostalosti, odvisnosti od alkohola ali mamil oziroma zato, ker iz takega ali drugačnega vzroka niso sposobne skrbeti same zase oziroma za svoje pravice in koristi. O odvzemu poslovne sposobnosti odloča sodišče, ki ga lahko opredeli kot delni ali popolni odvzem (44. člen Zakona o nepravdnem postopku (ZNP), Ur. l. RS, št. 30/86, 20/88, 87/02, 131/03, 77/08, 10/17).

Otroci nimajo poslovne sposobnosti, zato njihovo poslovno voljo izražajo njihovi zastopniki – tisti, ki jih kot takšne določa zakon (zato govorimo o zakonitem zastopniku). Zakoniti zastopnik izraža poslovno voljo v imenu zastopanega tako, da zavezuje zastopanega (Kranjc 2006). Za otroke velja, da jih zastopajo starši (107. člen ZZZDR in 145. člen DZ). Z dopolnjenim 15. letom otrok pridobi delno poslovno sposobnost: sklepa lahko vse pravne posle razen tistih, ki bi lahko bistveno vplivali na njegovo življenje (108. člen ZZZDR). Za slednje potrebuje privolitev starša (kot zakonitega zastopnika). Mladoletne osebe, ki nimajo staršev ali če starši ne skrbijo zanje, se postavi pod skrbništvo. Za razliko od zastopništva je skrbništvo posebna oblika varstva otrok, odraslih in drugih, ki niso sposobni skrbeti sami zase, za svoje pravice in koristi (9. člen ZZZDR in 11. člen DZ). Skrbništvo za osebe, ki jim je odvzeta poslovna sposobnost, opredeljuje ZZZDR (206. člen). Po obstoječi ureditvi (201. člen ZZZDR) velja, da (otroka) pod skrbništvo postavi pristojni center za socialno delo (v nadaljevanju CSD), medtem ko bodoča ureditev v DZ (257. člen) določa, da bo sodišče tisto, ki bo postavilo otroka pod skrbništvo.

V Sloveniji ločimo tri vrste skrbništva: skrbništvo nad mladoletnimi, skrbništvo za osebe, ki jim je bila odvzeta poslovna sposobnost, in skrbništvo za posebne primere (201.–211. člen ZZZDR). Po novi zakonodaji (DZ) pa se skrbništvo deli na: skrbništvo za otroke, skrbništvo za odrasle in skrbništvo za posebne primere (239.–271. člen DZ).

Za skrbnika je lahko imenovana oseba, ki ima osebnostne lastnosti, ki so potrebne za opravljanje nalog skrbnika. Delo skrbnika je prostovoljno, pomembna je pridobitev privoljenja (179. člen ZZZDR in 240. člen DZ). CSD ali sodišče lahko z odločbo omeji skrbnikove pravice oz. določi, katere pravice in naloge bo lahko opravljal skrbnik in katere CSD. Brez dovoljenja CSD skrbnik ne sme opraviti ničesar, kar bi preseglo okvire rednega poslovanja (185. člen ZZZDR, 244. člen in 247. člen DZ).

Odvzem poslovne sposobnosti je institut, ki ga pravo pozna in ureja z namenom zaščite oseb, ki niso sposobne razumeti pravnih posledic svojih dejanj. Problem v zvezi z odvzemu poslovne sposobnosti je v tem, da je pri popolnem odvzemu poslovne sposobnosti poseg v človekove pravice, njegovo svobodno voljo in dostojanstvo zelo velik. S tega vidika bomo v nalogi predstavili zakonodajne spremembe, ki naj bi prav tako omogočale zaščito določene osebe pred nepremišljenimi pravnimi dejanji, vendar pa ne pomenijo tako velikega posega v njene pravice. Naslednji problem, ki je bolj praktične narave, pa je v tem, da je skrbništvo v slovenski zakonodaji definirano kot prostovoljna in častna naloga, kar pa za skrbnika predstavlja finančno breme. V nalogi bomo skušali predstaviti možne rešitve financiranja skrbništva. V nalogi nas bodo zanimali tudi razlogi za odvzem poslovne sposobnosti, postopek odvzema in posledice odvzema poslovne sposobnosti. Trenutno pravno ureditev po ZZZDR bomo primerjali z novo, ki začne veljati leta 2019, opozorili na spremembe, novo ureditev kritično ovrednotili in podali predloge za spremembe ali dopolnitve DZ.

1.2 Namen in cilji zaključne projektne naloge

Namen zaključne projektne naloge je opisati in analizirati problematiko zastopanja oseb, ki jim je bila odvzeta poslovna sposobnost, in oseb, ki je nimajo. Posebna pozornost bo namenjena operativnim vidikom izvajanja postopkov odvzema poslovne sposobnosti in postavitve pod skrbništvo. Skušali bomo evidentirati glavne težave v zvezi z odvzemu poslovne sposobnosti, ugotoviti, kje se v praksi zatika, in predlagati ustrezne rešitve.

Cilji naloge so:

- opredeliti pojem poslovne sposobnosti, pojem skrbništva ter zastopništva;
- analizirati in predstaviti postopke odvzema poslovne sposobnosti po trenutno veljavni zakonodaji (ZZZDR) in po bodoči zakonodaji (DZ);
- analizirati in predstaviti razlike med popolnim in delnim odvzemu poslovne sposobnosti;

- analizirati in predstaviti postopek dodeljevanja zastopnikov in skrbnikov po trenutno veljavni zakonodaji (ZZZZDR) in po bodoči zakonodaji (DZ);
- raziskati alternativne možnosti popolnemu odvzemu poslovne sposobnosti in jih predstaviti;
- raziskati in predstaviti rešitve glede financiranja skrbništva (državno financiranje, profesionalni skrbnik);
- predlagati morebitne spremembe ali dopolnitve zakonodaje na obravnavanem področju.

1.3 Predvidene metode za doseganje ciljev zaključne projektne naloge

Naloga je teoretično zasnovana. Raziskovanje bo potekalo preko študija zakonodaje: Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZZDR), Družinskega zakonika (DZ), Zakona o splošnem upravnem postopku (ZUP, Ur. l. RS, št. 80/1999, 70/2000, 52/02, 73/04, 22/05, 119/05, 24/06, 126/07, 65/08, 8/10, 82/13) in Zakona o nepravdnem postopku (ZNP, Ur. l. RS, št. 30/86, 20/88, 87/02, 131/03, 77/08, 10/17) ter študija teorije (članki, podatki, pridobljeni iz Centra za socialno delo Koper, drugi viri). Z metodo analize bomo preučili omenjeno zakonodajo ter literaturo in vire. Z metodo komparacije bomo primerjali obstoječo zakonodajo, ki je pri odvzemu poslovne sposobnosti v veljavi (ZZZZDR), ter zakonodajo, po kateri bo odvzem poslovne sposobnosti potekal od leta 2019 dalje (DZ). Z metodo kompilacije bomo povzemali stališča avtorjev, ki opozarjajo na težave pri postopkih odvzema poslovne sposobnosti. Z metodo sinteze bomo ugotovitve strnili v novo celoto in oblikovali priporočila in predloge na tem področju.

1.4 Predvidene predpostavke in omejitve pri obravnavanju problema

Prvo omejitev predstavlja dejstvo, da se v nalogi omejujemo zgolj na slovensko pravno ureditev. Druga omejitev je nekoliko skromnejši nabor literature, saj gre za ozko področje civilnega prava z majhnim številom člankov, ki bi eksplicitno obravnavali problematiko odvzema poslovne sposobnosti.

2 POSLOVNA SPOSOBNOST

V Republiki Sloveniji se na podlagi ustavne določb o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah zagotavljajo enake pravice vsem prebivalcem, ne glede na narodnost, spol, raso, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj, invalidnost ali katero koli drugo osebno okoliščino (14. člen Ustave Republike Slovenije (URS, Ur. l. RS, št. 33/91, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06, 47/13, 75/16). Skladno z navedenim členom imajo pred zakonom enake pravice fizične osebe, ki so pravno in poslovno sposobne, kakor tudi tiste osebe, ki zaradi različnih osebnih okoliščin niso poslovno sposobne.

Kljub temu, da je v Ustavi RS zapisano, da imajo pred zakonom vsi enake pravice, gre pri odvzemu poslovne sposobnosti za upravičen poseg v človekove pravice. Človekove pravice so pri odvzemu poslovne sposobnosti omejene z zakonom. Posledično je odvzem poslovne sposobnosti skrajni ukrep, ko ni mogoče na drug način zaščititi koristi in pravic osebe.

Področje odvzema poslovne sposobnosti in skrbništva trenutno ureja Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, v nadaljevanju ZZZDR. V letu 2019 se začne uporabljati zakon, ki je že v veljavi; to je Družinski zakonik, v nadaljevanju DZ, ki ukinja institut odvzema poslovne sposobnosti in ga tudi ne pozna. DZ bo urejal samo postavitev in razrešitev skrbnika ter s tem omilil poseg v ustavno zagotovljene človekove pravice.

Poslovna sposobnost je pravno priznana lastnost fizične ali pravne osebe, ki omogoča subjektu, da lahko z lastnimi dejanji in izjavami volje pridobiva pravice in prevzema obveznosti.

Poslovna sposobnost se domneva. Za priznavanje sposobnosti mora posameznik izpolnjevati dve predpostavki, in sicer (Končina Peternel 2003):

- oseba mora biti polnoletna, kajti velja neizpodbitna domneva, da polnoletne osebe imajo sposobnost razsojanja, ki je potrebna za izvajanje poslovne volje;
- oseba mora biti razsodna, to pomeni, da je sposobna razumeti pomen svojih dejanj.

Poslovno sposoben subjekt je psihofizično zrela oseba, ki se zaveda svojega vedenja in je sposobna razumeti pravne posledice svojih ravnanj. Popolno poslovno sposobnost se praviloma pridobi ob dopolnjenem 18. letu, razen v primerih, ko zakon določa drugače. Popolno poslovno sposobnost namreč lahko pridobi tudi mladoletna oseba, ki je postala roditelj ali je sklenila zakonsko zvezo (117. člen ZZZDR in 152. člen DZ).

Pred 18. letom pa osebe praviloma niso polno poslovno sposobne. Prav tako niso polno poslovno sposobne osebe, ki jim je ta sposobnost odvzeta zaradi duševne bolezni, duševne zaostalosti, odvisnosti od alkohola, mamil oziroma zato, ker iz takega ali drugačnega vzroka niso sposobne skrbeti same zase oziroma za svoje pravice in koristi. O odvzemu poslovne

sposobnosti odloča sodišče, ki to lahko opredeli kot delni ali popolni odvzem (44. člen ZNP). S pravnomočnostjo sklepa o odvzemu poslovne sposobnosti oseba poslovno sposobnost izgubi.

Pri odvzemu poslovne sposobnosti se pri sklepanju pravnih poslov taki osebi dodeli zakoniti zastopnik ali skrbnik. Zakonitega zastopnika se določi z aktom pristojnega organa na podlagi zakona. Zakoniti zastopnik izraža poslovno voljo v imenu zastopanega tako, da zavezuje zastopanega (Kranjc 2006). Za razliko od zastopanja oseb pa je skrbništvo posebna oblika varstva otrok, odraslih in drugih, ki niso sposobni skrbeti sami zase, za svoje pravice in koristi (9. člen ZZZDR in 11. člen DZ). Oseba z omejeno ali odvzeto poslovno sposobnostjo sme brez dovoljenja svojega zakonitega zastopnika sklepati samo tiste pogodbe, ki ji jih dovoljuje sklepati zakon. Druge pogodbe takih oseb so izpodbojne, vendar lahko ostanejo v veljavi, če jih zastopnik naknadno odobri (41. člen Obligacijskega zakonika (OZ), Ur. l. RS, št. 83/01, 32/04, 28/06, 40/07, 64/16, 20/18).

Delno poslovno sposobnost lahko pridobi mladoletnik z dopolnjenim petnajstim letom, vendar za veljavnost nekaterih poslov (poslov, ki so tako pomembni, da bistveno vplivajo na njegovo življenje) potrebuje soglasje staršev, skrbnika in v nekaterih primerih tudi soglasje pristojnega centra za socialno delo (108. člen ZZZDR in 146. člen DZ).

3 SKRBNIŠTVO IN POSLOVNA SPOSOBNOST

V 9. členu ZZZDR in 11. členu DZ je po definiciji skrbništvo posebna oblika varstva otrok, odraslih in drugih, ki niso sposobni skrbeti sami zase, za svoje pravice in koristi. Institut skrbništva je namenjen osebam, ki nimajo staršev ali katerih starši (tj. roditelji) ne morejo ali ne želijo skrbeti zanje. V Sloveniji ločimo tri vrste skrbništva. Po ZZZDR so to: skrbništvo nad mladoletnimi, skrbništvo za osebe, ki jim je bila odvzeta poslovna sposobnost, in skrbništvo za posebne primere (201.–211. člen ZZZDR). Po DZ so to: skrbništvo za otroke, skrbništvo za odrasle in skrbništvo za posebne primere (239.–271. člen DZ). Obliko skrbništva oz. varstva se določa na podlagi posameznega primera.

Namen prvih dveh vrst skrbništva je vsestranska skrb za varovanca (njegovo osebno rast, premoženjske ter druge pravice. Namen skrbništva mladoletne osebe je, da se s skrbjo vzgojo in izobrazbo vsestransko razvije osebnost mladoletnih varovancev in da se varovanci usposobijo za samostojno življenje in delo. Pri skrbništvu nad drugimi osebami (odraslimi) pa je predvsem pomembno varstvo njihove osebnosti, ki se uresničuje predvsem z oskrbo, zdravljenjem in usposabljanjem za samostojno življenje. Namen tretje oblike skrbništva – skrbništvo za posebni primer – pa je skrb le za posamezne pravice in koristi varovanca (Caharijaz Ferme 2011). V nadaljevanju bomo najprej predstavili splošno ureditev skrbništva v slovenski zakonodaji, nato pa bomo obravnavali posamezne oblike skrbništva.

3.1 Splošno o skrbništvu

Delo skrbnika je prostovoljna in častna naloga. Za skrbnika se postavi oseba z osebnostnimi lastnosti in sposobnosti, ki so potrebne za opravljanje dolžnosti skrbnika in ki privoli, da bo skrbnik (179.–180. člen ZZZDR in 240. člen DZ).

Skrbnik skrbi za osebnost, pravice in koristi varovanca in skrbno upravlja z njegovim premoženjem (187. člen ZZZDR in 246. člen DZ). Če ravna protipravno in povzroči škodo varovancu, mora za svoja dejanja odgovarjati. CSD lahko skrbnika v takih primerih tudi zamenja oz. razreši in določi novega. Skrbnik je dolžan opravljati svoje naloge vestno in skrbno, pri izvrševanju svoje funkcije je samostojen, pri tem je deležen tudi nadzora CSD. Skrbnik centru za socialno delo letno poroča o svojem delu oz. skrbi za varovančevo premoženje. Skrbnik lahko zahteva povračilo upravičenih stroškov, ki jih ima pri opravljanju svojega dela (189.–198. člen ZZZDR in 251.–254. člen DZ). Primarno se stroški krijejo iz sredstev varovanca, če jih pa ta nima, se stroški krijejo iz državnih sredstev, namenjenih skrbništvu (Narat, Kobal Tomc in Boljka 2010).

Skrbnik ne more biti (181. člen ZZZDR):

- oseba, ki ji je odvzeta roditeljska pravica ali je nima;
- oseba, ki ni poslovno sposobna;

- oseba, katere koristi so v navzkrižju s koristmi varovanca;
- oseba, od katere glede na njene osebnostne lastnosti ali razmerja z varovancem ni mogoče pričakovati, da bo pravilno opravljala skrbniške dolžnosti.

DZ dodaja, da skrbnik ne more biti oseba, ki je z varovancem sklenila pogodbo o dosmrtnem preživljanju, ter zakonec ali zunajzakonski partner, ki je z varovancem sklenil pogodbo o dosmrtnem preživljanju (241. člen DZ).

Pri postavitvi skrbnika se upoštevajo želje varovanca ter njegovih bližnjih. Če je le mogoče in ni v nasprotju z varovančevimi koristi, se za skrbnika imenuje bližnji sorodnik, zakonec ali zunajzakonski partner (182. in 183. člen ZZZDR in 242. in 243. člen DZ). Brez dovoljenja CSD skrbnik ne sme opraviti ničesar, kar bi preseglo okvire rednega poslovanja (185. člen ZZZDR in 244. člen DZ).

Delo skrbnika lahko opravlja tudi CSD (posamezen strokovni delavec centra), in to predvsem takrat, ko oseba nima bližnjih sorodnikov oz. te niso primerne ali pa ne želijo opravljati funkcije skrbnika. CSD lahko sam opravlja naloge skrbnika, lahko pa skrbnika sicer postavi, a mu omeji pravice ter posamezne naloge opravlja sam.

Vse več je primerov, ko svojci ne želijo postati skrbnik. Delo skrbnika je namreč prostovoljno in brezplačno. Skrbnik je kazensko in materialno odgovoren, če varovancu povzroči škodo ali če varovanec povzroči škodo drugemu. Zato vedno več nalog oz. skrbništev prevzema CSD. Uslužbenci CSD opravljajo nalogo v sklopu svojega delovnika in postajajo vse bolj obremenjeni.

3.2 Skrbništvo nad mladoletnimi

Mladoletne otroke zastopajo starši (107. člen ZZZDR in 145. člen DZ). Tako ZZZDR (4. in 6. člen) kot tudi DZ (6 in 8. člen) opredeljujeta starševsko skrb kot celovitost obveznosti in pravic staršev, da v skladu s svojimi zmožnostmi zagotovijo celovit otrokov razvoj. V primerih, kadar je otrokov razvoj ogrožen in kadar to zahtevajo druge koristi otroka, njihovo varstvo in skrb zagotavlja država. Mladoletne osebe, ki nimajo staršev ali če starši nočejo ali ne smejo skrbeti zanje, se postavi pod skrbništvo. Pod skrbništvo se postavi tudi otroka, kadar starša ne živita skupaj, kadar jima je bila odvzeta roditeljska pravica ali pravna sposobnost, kadar je eden izmed staršev zadržan pri izvrševanju roditeljske pravice (bolezen, odsotnost, prestajanje zaporne kazni) ali kadar eden izmed staršev ni zmožen izvrševati roditeljske pravice in zato pripada roditeljska pravica drugemu (113.–115. člen ZZZDR in 151. člen DZ).

Skrbnika nad mladoletnimi osebami postavi center za socialno delo (201. člen ZZZDR). Po novem bo to vlogo prevzelo sodišče (257. člen DZ).

Skrbnik mora skrbeti za mladoletnika tako kot starši za svojega otroka. Njegova dolžnost je, da s skrbjo, vzgojo in izobrazbo vsestransko razvije osebnost mladoletnega varovanca in da se varovanec usposobi za samostojno življenje in delo. Namen skrbništva nad drugimi osebami (odraslimi) je varstvo njihove osebnosti, zdravja in usposabljanje za samostojno življenje. Namen skrbništvo je tudi, da se zavarujejo premoženjske in druge pravice in koristi varovancev (178. člen ZZZDR in 239. člen DZ).

Določba 257. člena DZ dodaja, da skrbnik ni dolžan preživljati varovanca in ga imeti pri sebi. Je pa dolžan poskrbeti za njegovo namestitvev, vzgojo, nego in oskrbo pri rejniku, v zavodu ali domu. Skrbnik sme z odobritvijo CSD oddati mladoletnika v vzgojni zavod (204. člen ZZZDR), vpisati ali izpisati otroka iz šole ali spremeniti vrsto izobraževanja, odločati o izbiri poklica in storiti druge pomembnejše ukrepe glede mladoletnika, ki jih določa zakon (204. člen ZZZDR in 260. člen DZ).

Za škodo, ki jo drugemu povzroči mladoletnik pod skrbništvom, odgovarja skrbnik (144. člen OZ).

Pri važnejših opravilih se skrbnik posvetuje z varovancem, če je ta sposoben razumeti, za kaj gre (190. člen ZZZDR in 247. člen DZ). Kadar varovanec dopolni 15 let in je zaposlen, lahko samostojno upravlja s svojim osebnim dohodkom in je pri tem dolžan prispevati za svoje preživljanje in izobraževanje. Po dopolnjenem 15. letu lahko mladoletnik sam sklepa pravne posle, vendar jih mora odobriti njegov skrbnik. Za tiste posle, ki jih tudi skrbnik ne sme opravljati, pa mora pridobiti odobritev CSD (203. člen ZZZDR).

Pravice in dolžnosti mladoletnika pod skrbništvom so enake pravicam in dolžnostim otrok, za katere skrbijo starši. Mladoletnik je dolžan upoštevati skrbnikove odločitve, navodila in nasvete. Dolžan je živeti tam, kjer skrbnik določi (Zupančič 1999).

Skrbništvo nad otrokom preneha s pridobitvijo poslovne sposobnosti, posvojitvijo, če otrok postane roditelj ali sklene zakonsko zvezo ali če prenehajo razlogi za skrbništvo (205. člen ZZZDR in 261. člen DZ).

3.3 Skrbništvo za osebe, ki jim je odvzeta poslovna sposobnost

Sodišče odloča o delnem ali popolnem odvzemu poslovne sposobnosti osebam, ki zaradi duševne bolezni, duševne zaostalosti, odvisnosti od alkohola ali mamil, telesnih nepravilnosti (gluhonemost, slepota) ali iz drugega vzroka, ki vpliva na psihofizično stanje, niso sposobne same skrbeti zase, za svoje pravice in koristi (44. člen ZNP). Osebo, ki ni sposobna skrbeti zase, za svoje pravice in koristi, pristojni CSD postavi pod skrbništvo na podlagi odločbe sodišča (206. člen ZZZDR). V prihodnje bo veljalo, da bo sodišče tako osebo lahko zgolj postavilo pod skrbništvo, saj DZ ne dopušča in ne opredeljuje instituta odvzema poslovne

sposobnosti. Prav tako bo lahko, po DZ (262. člen), skrbnika za odrasle osebe imenovalo samo sodišče ter ob tem določilo obseg skrbnikovih obveznosti in pravic.

Skrbnik mora skrbeti za varovančevo osebnost ter si prizadevati za izvajanje zdravstvenih ukrepov za odpravo vzrokov, ki so vzrok za odvzem poslovne sposobnosti. Prav tako si mora prizadevati za varovančevo usposobitev za samostojno življenje in delo (207. člen ZZZDR). Pri varstvu varovančeve osebnosti je pomembno, da skrbnik po svojih najboljših sposobnostih omogoča varovancu oblikovati življenje po njegovih lastnih željah in predstavah (264. člen DZ).

Oseba, ki ji je poslovna sposobnost popolnoma odvzeta, ima položaj mladoletnika, ki še ni dopolnil 15 let, z delnim odvzemom pa položaj mladoletnika, ki je že dopolnil 15 let (208. člen ZZZDR).

Sodišče, ki ureja postopek odvzema poslovne sposobnosti, obvesti in naloži naloge CSD. CSD postavi osebi, zoper katero se je začel postopek, začasnega skrbnika. Začasno skrbništvo preneha, ko se postavi stalni skrbnik ali v primeru ugotovitve, da ni pravnomočne podlage za odvzem poslovne sposobnosti. DZ v 265. členu določa, da bo začasnega skrbnika, v postopku postavitve pod skrbništvo imenovalo zgolj sodišče ter o imenovanju obvestilo CSD (209. člen ZZZDR).

Skrbništvo nad osebo, ki ji je odvzeta poslovna sposobnost, preneha z vrnitvijo poslovne sposobnosti ali če varovanec umre (210. člen ZZZD) oz. skrbništvo nad osebo preneha z odločbo sodišča, kadar so prenehali razlogi za skrbništvo (266. člen DZ).

3.4 Skrbništvo za poseben primer

Predpogoj za skrbništvo za posebni primer je ta, da oseba ne more pravno veljavno uveljavljati svoje volje. Skrbnik za posebni primer se dodeli osebi takrat, ko nima možnosti uveljavljati svojih koristi in izvrševati svojih pravic, ne glede na to ali ima poslovno sposobnost in je sposobna za samostojno delovanje. Skrbnik za posebni primer je skrbnik za posamezno opravilo. Ta skrbnik je zelo omejen, lahko opravlja tisto opravilo, ki mu je določeno v odločbi. Pri skrbništvu za posebni primer ne gre za skrb osebe, temveč varstvo v omejenem obsegu ali za razrešitev konkretne sporne situacije. Skrbnik v tem primeru poskrbi le za posamezne pravice in koristi varovanca oz. za opravo posameznega dejanja (Zupančič 1999). Skrbnik za posebni primer naj ne bi opravljal trajnih nalog, je primeren za kratka in hitra opravila (npr. pri starejših, bolnih ljudeh). V Sloveniji se skrbnik za posebni primer v največ primerih dodeli starejšim in dementnim ljudem.

Skrbnika za poseben primer postavi CSD, in sicer v primeru, ko prebivališče osebe ni znano, takrat, ko oseba nima zastopnika, neznanemu lastniku premoženja ter v drugih primerih. Skrbnika za posebni primer ni mogoče imenovati takrat, ko so podani pogoji za postavitve

otroka ali odrasle pod skrbništvo, razen če zakon določa drugače (211. člen ZZZDR in 267. člen DZ). Skrbnika sme imenovati tudi organ, pred katerem poteka postopek, vendar mora o tem obvestiti CSD. CSD ima nasproti takemu skrbniku iste pravice kot nasproti skrbniku, ki ga je sam postavil (212. člen ZZZDR in 268. člen DZ).

Kolizijski skrbnik se postavi otroku, kadar starševsko skrb izvajajo starši in so si njihove koristi v navzkrižju, če so si koristi varovanca in njegovega skrbnika v navzkrižju in če so si koristi otroka ter njegovega skrbnika v navzkrižju. O imenovanju skrbnika odloča CSD ali sodišče (213. člen ZZZDR in 269. člen DZ).

V primeru zaščite tujega državljana v neodložljivih situacijah ukrepa CSD ali sodišče z namenom varstva osebnosti, pravic in koristi tujega državljana, dokler organ njegove države ne ukrene vse, kar je potrebno, in če ni v mednarodni pogodbi drugače določeno (214. člen ZZDR in 270. člen DZ).

CSD pri postavitvi skrbnika za poseben primer določi obseg skrbnikovih dolžnosti in pravic glede na obravnavani primer (215. člen ZZZDR). Skrbnika določi zato, da opravi določena posamezna opravila ali dejanje.

Skrbnika za posebni primer se lahko postavi tudi (Zupančič 1999):

- spočetemu ali še ne rojenemu otroku,
- težko bolni (telesno ali duševno) osebi, ki je razumna in ima poslovno sposobnost,
- odsotni osebi, katere prebivališče ni znano ali ki prestaja zaporno kazen.

Skrbništvo za posebni primer preneha, kadar prenehajo razlogi za to skrbništvo (271. člen DZ).

DZ, ki se bo uporabljal in bo urejal skrbništva od leta 2019 dalje, določa, da bo skrbnika mladoletnim in odraslim osebam lahko imenovalo le sodišče, medtem ko bo CSD lahko postavil in imenoval skrbnika za poseben primer. Kolizijskega skrbnika bosta lahko postavila tako sodišče kot tudi CSD. Še naprej ostaja, da bo lahko tudi CSD skrbnik ne glede na obliko skrbništva.

3.5 Podatki o skrbništvu v Mestni občini Koper

Preglednica 1 prikazuje bazo socialnih podatkov v povezavi s skrbništvom za občino Koper za obdobje od leta 2013 do 2017. Vnos podatkov v bazo je lahko zaradi različnih dejavnikov nepopoln (človeški dejavnik – nepazljivost in nerednost pri vnašanju podatkov v bazo; zastaranje primerov in razrešitev primerov; smrt varovanca/skrbnika in drugo), zato so podatki v preglednici zgolj okvirni in lahko nihajo.

Preglednica 1: Baza socialnih podatkov o skrbništvu (CSD Koper)

BSP: skrbništvo			Skrbništvo v obdobju				
			2013	2014	2015	2016	2017
Otroci in mladina	180	Postavitev skrbnika za posebni primer	2	10	22	34	52
	190	Postavitev stalnega skrbnika	12	14	15	19	18
Odrasli	320	Imenovanje/razrešitev začasnega skrbnika	7	8	4	8	9
	325	Imenovanje/razrešitev stalnega skrbnika	20	25	26	30	34
Posebni primeri	330	Imenovanje/razrešitev skrbnika za posebni primer	84	88	112	182	249
	331	Imenovanje skrbnika za posebni primer – neznani varovanec	136	155	177	222	261
Neposredno izvajanje skrbniških nalog	182	– otroci	3	4	4	4	7
	335	– odrasli	2	2	4	5	5
	336	– neznana oseba	0	0	0	0	0
	182+335+336	– skupaj	5	6	8	9	12
Skupaj			266	306	364	504	635

Vir: CSD Koper b. l.

Posamezen stolpec prikazuje število postavljenih skrbništev glede na obliko skrbništva ter neposredno izvajanje skrbniških nalog po letih od 2013 do 2017.

Pri otrocih in mladini se postavi skrbnika za posebni primer, ko pride do navzkrižja med mladoletnikom in skrbnikom (npr. v zapuščinskem postopku pred sodiščem). Stalnega skrbnika pa se postavi, če mladoletni nima staršev ali zanj ne skrbijo (npr. so v zaporu, uživajo prepovedane substance ...). Iz preglednice je razvidno, da potreba po skrbništvu nad mladoletnimi narašča, in sicer se bolj povečuje potreba po skrbništvu za posebni primer kot za stalno skrbništvo.

Imenovanje/razrešitev začasnega skrbnika poteka samo med postopkom odvzema poslovne sposobnosti. Začasni skrbnik se postavi v relativno malo primerih, in sicer pri drugi obliki skrbništva (skrbnika za odrasle). Trend postavitve začasnega skrbnika rahlo narašča oz. niha (potreba po začasnem skrbniku v letu 2015 je bila manjša kot leta 2013, v letu 2017 pa je ponovno narasla).

Trend pri imenovanju oz. razrešitvi stalnega skrbnika za osebe, ki jim je bila odvzeta poslovna sposobnost, je od leta 2013 narasel za desetino. Pri imenovanju/razrešitvi stalnega skrbnika se v bazo podatkov zajema vsa na novo imenovana stalna skrbništva, kot tudi razrešitve (skupni seštevek obeh). Skrbnik v tem primeru lahko opravlja svojo nalogo do

smrti ali se ga razreši po njegovi volji ali če slabo opravlja svojo nalogo. Skrbnika lahko kadar koli razreši tudi CSD, če ugotovi, da bi bil za varovanca primernejši drugi skrbnik.

Največ postavitve skrbništva poteka oz. je za posebni primer pri odraslih (skrbništvo za osebe, ki jim je bila odvzeta poslovna sposobnost). Od leta 2013 do sedaj se je število skrbništev v tem primeru povečalo za 165, kar pomeni, da je v Sloveniji oz. v občini Koper inštitut postavitve skrbnika za posebni primer pogosto uporabljen.

Pri imenovanju skrbnika za posebni primer (v primeru, kadar je varovanec neznan) se trend imenovanja skrbnika tudi povečuje. Tukaj so obravnavani predvsem postopki, ki tečejo pred sodiščem, ko je oseba pogrešana.

Neposredno izvajanje skrbniških nalog pri otrocih in odraslih pomeni, da nalogo skrbnika prevzame CSD. Trend je v zelo majhnem porastu. Pri otrocih je število teh primerov od leta 2013 naraslo za 4.

Pri neposrednem izvajanju skrbniških nalog pri odraslih, se je število skrbništev od leta 2013 povečalo za 3.

Za neposredno izvajanje skrbniških nalog pri neznani osebi je ničelno.

Skupaj je bilo v letu 2013 postavljenih 266 skrbništev, v letu 2014 jih je bilo 306, leta 2015 je še naraslo na 364, leta 2016 jih je bilo 504 in leta 2017 je bilo postavljenih 635 skrbništev. V štirih letih se je število postavitve vseh skrbništev povečalo za 369. Največ skrbništev se postavi za posebni primer, ko varovanec ni znan.

4 POSTOPEK ODVZEMA POSLOVNE SPOSOBNOSTI

Odvzem poslovne sposobnosti je inštitut, ki ga pravo pozna in ureja z namenom zaščite oseb, ki niso sposobne razumeti pravnih posledic svojih dejanj. O odvzemu odloča izključno sodišče. Odvzem je začasna oblika ukrepa odvzema poslovne sposobnosti.

Sodišče odloča o delnem ali popolnem odvzemu poslovne sposobnosti osebam, ki zaradi duševne bolezni, duševne zaostalosti, odvisnosti od alkohola ali mamil, ali iz drugega vzroka, ki vpliva na psihofizično stanje, niso sposobne same skrbeti zase, za svoje pravice in koristi.

Poslovno sposobno omejeni osebi sodišče odvzame poslovno sposobnost popolnoma ali deloma, odvisno od tega, koliko je sama sposobna skrbeti zase, za svoje pravice in koristi. Pri popolnem odvzemu se osebi postavi stalnega skrbnika, kar se zabeleži tudi v rojstno in matično knjigo.

Pri popolnem odvzemu poslovne sposobnosti se smatra, da ima oseba položaj mladoletnika, mlajšega od 15 let (208. člen ZZZDR in 295. člen DZ). Pravni posel, ki ga sklene taka oseba, je ničen.

Pri delnem odvzemu ima oseba položaj mladoletnika pod skrbništvom, ki ima več kot 15 let. V tem primeru lahko center za socialno delo dovoli, da taka oseba opravlja določene posle samostojno, brez privolitve skrbnika. Popolnemu odvzemu lahko sledi delni odvzem, če prenehajo obstajati razlogi za popolni odvzem poslovne sposobnosti in ga sodišče opredeli kot delnega (208. člen ZZZDR in 295. člen DZ).

Polnoletna oseba z delno omejeno poslovno sposobnostjo je procesno sposobna v mejah svoje poslovne sposobnosti (46. člen ZUP). Delni odvzem za čas enega leta sledi tudi, če zoper osebo poteka postopek odvzema poslovne sposobnosti, vendar se ta odloči za zdravljenje v ustrezni zdravstveni ustanovi.

O samem odvzemu poslovne sposobnosti odloča izključno sodišče v nepravdnem postopku (ZNP).

Sodišče torej vodi celoten postopek odvzema poslovne sposobnosti, medtem ko CSD lahko predlaga, da je nekoga treba postaviti pod skrbništvo.

Osebo, ki naj bi se ji odvzela poslovna sposobnost, sodišče zasliši.

Glavni udeleženci v tem postopku so: predlagatelj, oseba/osebe, o kateri se vodi postopek in njen skrbnik ter pristojni organ občinske skupnosti socialnega skrbstva.

4.1 Postopek odvzema poslovne sposobnosti in postavitve skrbnika

Postopek za odvzem poslovne sposobnosti se začne na predlog predlagatelja. To je lahko pristojni organ občinske skupnosti socialnega skrbstva, javni tožilec, zakonec ali oseba, ki z osebo, ki naj se ji odvzame poslovna sposobnost, živi v dalj časa trajajoči življenjski skupnosti, njen sorodnik v ravni črti in v stranski črti do drugega kolena. Osebe, ki jim je bila odvzeta poslovna sposobnost popolnoma ali delno, postavi CSD pod skrbništvo.

Predlog za uvedbo postopka lahko vloži tudi oseba, o kateri se bo vodil postopek, če je sposobna razumeti pravne posledice svojega predloga (45. člen ZNP).

Ko se začne postopek zoper osebo, ki naj bi ji bila odvzeta poslovna sposobnost, okrajno sodišče obvesti CSD o postopku odvzema poslovne sposobnosti ter ga pozove, da taki osebi poišče začasnega skrbnika za čas postopka odvzema.

CSD začne s postopkom postavitve osebe pod skrbništvo takoj, ko izve, da je treba nekemu določiti skrbnika, in ukrene vse potrebno za varovanje koristi, osebnosti in pravic osebe, ki ji je bila odvzeta poslovna sposobnost. Postopek postavitve pod skrbništvo je nujen (216. člen ZZDR in 272. člen DZ).

O tem, da je treba nekoga postaviti pod skrbništvo, so dolžni CSD obvestiti: matičar, upravni in drugi organi, kadar pri opravljanju dolžnosti zvedo za tak primer, najbližji sorodniki, člani gospodinjstva in sosedje, razne organizacije, združenja, krajevna skupnost ter druge skupnosti (217. člen ZZZDR). Slednje določa tudi DZ v primeru postavitve osebe pod skrbništvo (275. člen DZ).

CSD pri imenovanju skrbnika upošteva želje varovanca, če jih je zmožen izraziti, ter želje njegovih bližnjih sorodnikov, če je to v korist varovanca (183. člen ZZZDR). Upošteva pa tudi želje njegovega zakonca in zunajzakonskega partnerja (243. člen DZ). CSD skuša preko razgovora ugotoviti, katera oseba je najprimernejša za opravljanje naloge skrbnika in preveri njeno pripravljenost za opravljanje te naloge. CSD/organ, ki vodi postopek postavitve osebe pod skrbništvo, ima pravico povabiti na razgovor tisto osebo, katere navzočnost je v postopku potrebna. Povabilo mora biti v pisni obliki (70. člen ZUP).

Naloge, ki jih opravlja CSD v povezavi z odvzemom poslovne sposobnosti in postavitve pod skrbništvo, so (CSD Koper b. l.):

- odloča o postavitvi pod skrbništvo,
- imenuje in razrešuje skrbnika,
- opravlja popis in cenitev varovančevega premoženja,
- odloča o obsegu skrbnikovih pravic in dolžnosti oz. pooblastil,
- odloča o pravicah in koristih varovanca,
- obvešča matičarja in zemljiško knjigo o postavitvi osebe pod skrbništvo,

- daje soglasje k določenim poslom, ki jih sklepa skrbnik za varovanca,
- odloča o prenehanju skrbništva,
- spremlja oz. nadzira skrbnikovo delo (skrbniška poročila),
- odloča o ugovoru zoper delo skrbnika,
- ravna v skladu s pravili, ki veljajo za splošni upravni postopek, ter v skladu z družbeno vlogo in pravili stroke.

S prihajajočo zakonodajo se bosta pristojnosti in postopek postavitve pod skrbništvo bistveno spremenila. DZ, ki se bo uporabljal in bo urejal skrbništva od leta 2019 dalje, določa, da bo skrbnika mladoletnemu in odraslim osebam lahko imenovalo le sodišče, medtem ko bo CSD lahko postavil in imenoval skrbnika za poseben primer.

4.2 Poslovanje oseb, ki jim je bila odvzeta poslovna sposobnost

Poslovna sposobnost omogoča vsakodnevno poslovanje in je potrebna za nastanek, spremembo in prenehanje pravnih-poslovnih razmerij. Posamezniku omogoča sklepanje pogodb. Notar kot oseba javnega zaupanja mora vedno paziti, da pri sklepanju pogodbe med pogodbenikoma preveri njuno poslovno sposobnost. V trenutku, ko ugotovi, da bi želela stranka skleniti pogodbo z mladoletno osebo ali osebo, pri kateri obstaja sum, da ni poslovno sposobna, mora preveriti, ali ima ta oseba zakonitega zastopnika ali skrbnika. Če ima oseba skrbnika, ga mora notar obvestiti o pogodbi ter ga pozvati k sklenitvi, če se skrbnik strinja s pogodbo. Kadar pa oseba nima skrbnika in obstaja sum, da oseba ni sposobna ravnati v skladu s svojimi koristmi in pravicami, notar napoti tako osebo na pristojni CSD, da podajo predlog za postavitve skrbnika.

Stalni skrbnik varovanca, ki mu je bila odvzeta poslovna sposobnost, mora za sklenitev pogodbe o razpolaganju s premoženjem notarju predložiti odločbo CSD z žigom pravnomočnosti, šele nato lahko sklene pogodbo v obliki notarskega zapisa, ki se nanaša na razpolaganje z varovančevim premoženjem in nepremičninami (47. člen Zakona o notariatu (ZN), Ur. l. RS, št. 13/94, 48/94, 82/94, 83/01, 73/04, 98/05, 17/06, 115/06). Pravnomočna odločba mora biti priložena notarskemu zapisu tudi v primeru podaljšanja roditeljske pravice, postavitve skrbnika in odobritve pravnega posla.

Skrbnik za posebni primer mora imeti za urejanje (posameznih) varovančevih pravnih poslov odločbo CSD z žigom pravnomočnosti. V tem primeru je lahko pogodba, ki jo sklepa varovanec in sopogodbenik, napisana v navadni obliki in se oviri pri notarju.

Pogodba, ki jo sklene zastopnik v mejah svojih pooblastil, zavezuje neposredno zastopane in drugo pogodbeno stranko (70. člen OZ). Pogodbenik, ki sklene pogodbo s poslovno nesposobno osebo, lahko odstopi od pogodbe, ki jo je sklenil z njo, brez dodatnega dovoljenja zakonitega zastopnika. Odstop od pogodbe se opravi v roku 30 dni, ki teče od trenutka, ko

sopogodbenuk izve za poslovno nesposobnost osebe oz. da ta nima dovoljenja zakonitega zastopnika, pa tudi prej, če zakoniti zastopnik pogodbo prej odobri (42. člen OZ).

4.3 Izbrani primeri iz sodne prakse

V nadaljevanju predstavljamo nekaj izbranih primerov sodne prakse, v katerih so sodišča obravnavala vprašanja, povezana s skrbništvom. Vsak judikat smo naslovili glede na vprašanje, ki ga obravnava. Ob pregledu sodne prakse v zadnjih 5 letih, ki se nanaša na skrbništvo, ugotavljamo, da se jih večina nanaša na vprašanje sposobnosti biti stranka in procesne sposobnosti (tako v upravnih kot tudi v civilnih postopkih). Ne glede na to smo se pri izboru za predstavitev v tem poglavju odločili predstaviti judikate, ki obravnavajo različna pravna vprašanja.

Pravdna/procesna sposobnost poslovno nesposobne osebe

Opravična številka zadeve: UPRS Sklep IV U 156/2017-8

V tej zadevi je sodišče v pravdi, v kateri je imela položaj stranke delno poslovno nesposobna oseba A.A., postavilo tej osebi posebnega skrbnika za zastopanje v tej zadevi. Osebi A.A. je namreč bila zaradi kverulantstva delno odvzeta poslovna sposobnost, s čimer je izgubila tudi pravdno sposobnost. V skladu s prvim odstavkom 78. člena ZPP stranko, ki nima pravdne sposobnosti, zastopa njen zakoniti zastopnik, ki je določen z zakonom ali z aktom, ki ga izda organ, pristojen za socialne zadeve, na podlagi zakona.

Pritožbeno sodišče je odločilo, da glede na to, da je bil za tožnikovega stalnega skrbnika imenovan CSD Š., ki se v skladu z drugim odstavkom 208. člena ZZZDR šteje za tožnikovega skrbnika, je za veljavnost (dovoljenih) poslov potrebna odobritev CSD Š. kot skrbnika. Ker CSD Š. kot skrbnik ni odobral pritožbe zoper določbo o postavitvi začasnega skrbnika, je sodišče to pritožbo pravilno štelo za neobstoječo.

Sodišče je v tej zadevi poudarilo, da odvzem poslovne sposobnosti za nastopanje v sodnih postopkih pomeni, da izjava volje, ki jo poda poslovno nesposobna oseba, ne more imeti nikakršnih pravnih posledic. Tako gre v primeru, ko ni sporno, da je bila tožniku zaradi kverulantstva delno odvzeta poslovna sposobnost, njegov skrbnik pa vložene tožbe ni odobril, za neobstoječe dejanje tožnika.

Opravična številka zadeve: VSM Sklep III Cp 971/2017

Tudi v tej zadevi je sodišče odločilo, da mladoletni varovanec, ki še ni dopolnil 15 let, nima pravdne sposobnosti (ne more samostojno opravljati procesnih dejanj) in ga mora v primeru nasprotja interesov v sporu s starši zastopati posebni skrbnik po določbi 213. člena ZZZDR ali poseben zastopnik po določbi četrtega odstavka 409. člena ZPP. Poudarilo pa je, da tak

skrbnik ne more slediti sledi zgolj želji mladoletnika (ki je sposoben razumeti pomen pravnih dejanj), v tem primeru je to vložitev tožbe na izpodbijanje očetovstva (v kolikor je taka želja v skladu s koristmi otroka), pač pa pride v poštev tudi vložitev tožbe na ugotovitev očetovstva, v primeru, da obstajajo dokazi za vložitev takšne tožbe.

Kolizijski zastopnik

Opravična številka zadeve: VSL Sklep I Cp 1762/2017

Opravična številka zadeve: UPRS Sodba I U 1307/2017-13

V obravnavani zadevi se je oče mladoletnih otrok zavzemal za to, da bi se njegovima mladoletnima otrokoma, ki sta bila po razvezi staršev dodeljena v skupno vzgojo in varstvo obema staršema, postavil skrbnik za poseben primer oziroma ti. kolizijski skrbnik za varstvo njunega premoženja, saj naj bi mati to premoženje upravljala v nasprotju s koristi otrok oziroma glede tega ne sodeluje z očetom otrok, ga izključuje iz izvrševanja roditeljske pravice glede upravljanja s premoženjem otrok, čeprav sta otroka zaupana v varstvo in vzgojo obema staršema, oziroma da se oče ne strinja z načinom, na katerega mati upravlja s tem premoženjem.

Sodišče je v tej zadevi razsodilo, da ne gre za situacijo, ki nalaga postavitve skrbnika za poseben primer (kolizijskega skrbnika) po določbi 213. člena ZZZDR, saj iz dejstev primera izhaja, da ne gre za kolizijo med interesi mladoletnih otrok in staršev, temveč za spor med staršema o izvrševanju roditeljske pravice pri upravljanju premoženja mladoletnih otrok.

Soobstoj skrbnika za poseben primer, postavljenega s strani sodišča in skrbnika, postavljenega s strani CSD

Opravična številka zadeve: VSK Sklep I Cp 430/2017

V predmetni zadevi je prvostopno sodišče na podlagi 212. člena ZZZDR za potrebe predmetne pravde postavilo skrbnika za poseben primer (odvetnika) in o tem obvestilo pristojni CSD. V nadaljevanju pravde je vsa sodna pisanja vročalo navedenemu CSD kot skrbniku. Po tem je CSD osebo, ki je že imela skrbnika za posebni primer, postavilo pod skrbništvo in določilo, da bo samo opravljalo naloge skrbnika. Ob tem CSD skrbnika za poseben primer, ki ga je predhodno postavilo sodišče, ni razrešilo. Vprašanje, o katerem je odločalo pritožbeno sodišče, pa je bilo, ali je bila vročitev sodnih pisanj pravilno opravljena tudi z vročitvijo skrbniku za posebni primer.

Pritožbeno sodišče je odločilo, da je bila vročitev pravilno opravljena (tudi) z vročitvijo sodnega pisanja skrbniku za poseben primer. Namreč, pravica CSD je tudi razrešitev skrbnika, ki ga je postavilo sodišče (198. člen ZZZDR), kar pa pristojni CSD ni storil. V taki

situaciji ni mogoče šteti, da bi moralo sodišče sklep vročiti CSD kot njegovemu edinemu skrbniku.

Privolitev skrbnika, da postane skrbnik

Opravilna številka zadeve: VSL Sklep II Ip 1718/2017

V tej zadevi je sodišče prve stopnje osebi A. A. s sklepom postavilo skrbnika za poseben primer na podlagi 212. člena ZZZDR in sicer lokalni Center za socialno delo (v nadaljevanju CSD X). Odločilo je tudi, da naloge SCD X kot skrbnika za posebni primer prenehajo po zaključenem sodnem postopku (šlo je za izvršilni postopek proti A.A. kot dolžnici). Zoper sklep je je CSD X pritožil in navajal, da je sodišče z navedenim sklepom poseglo v pristojnost Centra za socialno delo v skladu s 185. členom ZZZDR in da lahko CSD sam odloči, da bo prevzel naloge skrbništva in ne bo postavil drugega skrbnika. V pritožbi je CSD X navajal tudi, da sicer sme po določbi 212. člena ZZZDR skrbnika za poseben primer postaviti tudi organ, pred katerim teče postopek in o tem takoj obvestiti CSD, vendar da mora po določbi 180. člena ZZZDR CSD X privoliti v to, da bo skrbnik.

Pritožbeno sodišče se ni strinjalo z navedbami CSD X in je odločilo, da je privolitev osebe, ki bo postavljena za skrbnika za posebni primer, potrebna v primeru, ko skrbnika za posebni primer postavi Center za socialno delo, ne pa tudi v primeru, ko je s strani sodišča kot skrbnik za posebni primer postavljen Center za socialno delo. Odločitev sodišča prve stopnje je tako bila pravilna in zakonita.

Postavitev skrbnika za posebni primer, ki ima ustrezne pravne kvalifikacije

Opravilna številka zadeve: UPRS sodba I U 335/2016

V obravnavanem primeru je prvostopni organ za skrbnika za posebni primer (za zastopanje A.A. v pravdnem postopku) imenoval CSD D (po pooblaščenem strokovnem delavcu). V pritožbi zoper to odločitev pa je bil pritožnik mnenja, da postavljeni skrbnik (CSD D) ni primeren, saj ne razpolaga z osebo z opravljenim državnim izpitom, kar je potrebno za pravilno in zakonito zastopanje pred okrožnimi in pritožbenimi sodišči po 3. odstavku 87. členu ZPP. Zato je predlagal, da se za skrbnika za posebni primer postavi odvetnika.

Pritožbeno sodišče ni pritrdilo pritožbenim navedbam. Odločilo je, da postavitev skrbnika za posebni primer (po določbah 211. do 223. člena ZZZDR) ne izključuje uporabe splošnih določb, ki urejajo skrbništvo po tem zakonu. Navedeno pomeni, da če bo postavljeni skrbnik za posebni primer ocenil, da je za varstvo varovančevih pravic in koristi v pravdnem postopku treba zagotoviti (še dodatno) pravno kvalificirano zastopanje, lahko (glede na tretji odstavek

185. člena ZZZDR) pooblasti odvetnika oziroma zaprosi za dodelitev brezplačne pravne pomoči pod pogoji iz Zakona o brezplačni pravni pomoči.

Pristojnost in pravna sredstva v primeru postavitve skrbnika za posebni primer

V predmetni zadevi je A.A. tožil svojega stalnega skrbnika CSD B. Prvostopno sodišče je menilo, da CSD B. zaradi kolizije interesov v sporu ne more biti tožnikov skrbnik (3. alineja prvega odstavka 181. člena ZZZDR in 82. člena ZPP), zato je tožniku A.A. postavilo skrbnika za poseben primer skladno z določilom 213. člena ZZZDR. Pri tem je odločilo, da zoper sklep o postavitvi skrbnika za posebni primer ni pritožbe. Zoper navedeno odločitev se je pritožil CSD B in navajal, da je odločitev prvostopnega sodišča o neobstoju pritožbe zoper sklep o postavitvi skrbnika za posebni primer nezakonita, ter da sodišče ni pristojno za postavitvev skrbnika za posebni primer, pač pa da ga lahko postavi samo CSD.

Pritožbeno sodišče je pritožbi delno ugodilo. Odločilo je, da je zoper sklep sodišča o postavitvi skrbnika za poseben primer dovoljena pritožba. Glede pristojnosti za postavitvev skrbnika za posebni primer pa je odločilo, da je tega na podlagi 211. člena ZZZDR dolžan postaviti sam CSD, lahko pa ga določi tudi organ pred katerim teče postopek, torej sodišče (212. člen ZZZDR). Ni torej ovire, da sodišče ne bi samo postavilo skrbnika za poseben primer, niti ni ovire, da to ne bi bil CSD. Glede na navedeno se CSD nalogi, ki mu jo je postavilo sodišče in je hkrati tudi naloga, ki jih centrom nalagajo določbe ZZZDR, ne more upreti. Ker tožnik A.A. v obravnavani zadevi toži svojega stalnega skrbnika CSD B in so torej njegove koristi v nasprotju s koristmi skrbnika, slednji (CSD B) zaradi kolizije interesov v sporu ne more biti tožnikov skrbnik. Zato je bila postavitvev skrbnika za poseben primer utemeljena in zakonita.

Smrt varovanca in skrbništvo

Opravična številka zadeve: UPRS sklep I U 1613/2015

V predmetni zadevi je sodišče druge stopnje odločilo, da s smrtjo osebe, ki ji je postavljen skrbnik, prenehajo vse naloge in obveznosti, ki jih ima do nje skrbnik, prav tako pa odpade razlog za imenovanje morebitnega drugega skrbnika.

5 ODPRTA VPRAŠANJA

Odvzem poslovne sposobnosti je inštitut, ki ga pravo pozna in ureja z namenom zaščite oseb, ki niso sposobne razumeti pravnih posledic svojih dejanj. Problem v zvezi z odvzemu poslovne sposobnosti je v tem, da je pri popolnem odvzemu poslovne sposobnosti poseg v človekove pravice, njegovo svobodno voljo in dostojanstvo zelo velik. Pri popolnem odvzemu oseba ne more sklepati nobenega pravnega posla, kar ji popolnoma onemogoča izražanje svoje volje. Oseba, zoper katero poteka postopek odvzema poslovne sposobnosti, je izpostavljena sodnemu procesu proti svoji volji, v nekaterih primerih niti ni sposobna razumeti procesa ter dojemati, kaj se pravzaprav dogaja, zato predstavlja sam potek tudi velik poseg v človekovo dostojanstvo. DZ z ukinitvijo inštituta odvzema poslovne sposobnosti odpravi problem prevelikega posega v človekove pravice.

Ukinitiv inštituta odvzema poslovne sposobnosti ureja 295. člen DZ. V členu je zapisano, da se zakonski učinki pravnomočnih sodnih odločb o popolnem in delnem odvzemu poslovne sposobnosti po novem (z letom 2019) uporabljajo po določbah DZ. Oseba, ki ji je bila poslovna sposobnost popolnoma odvzeta, bo postavljena pod skrbništvo, tako da ta oseba ne bo mogla samostojno opravljati nobenih pravnih poslov. Oseba, ki ji je bila poslovna sposobnost deloma odvzeta, bo po novem imela položaj otroka, ki je že dopolnil 15 let, če pristojni organ ne bo odločil drugače. Ta oseba bo lahko opravljala samo določene pravne posle oz. bo za opravljanje določenih poslov potrebovala dovoljenje skrbnika. Ključnega pomena pri preskoku oz. menjavi ureditve skrbništva med ZZZDR in DZ je 295. člen DZ, saj zagotavlja enakopravni status osebam, ki že imajo skrbnika (po ZZZDR), in tistim, ki ga bodo potrebovale (po DZ).

Naslednja težava, ki je bolj praktične narave in se pojavi tudi v DZ, saj v zvezi s tem ni ničesar spremenil in ta težava ostaja in se ohranja, je v tem, da je skrbništvo v slovenski zakonodaji opredeljeno kot prostovoljna in častna naloga, kar pa za skrbnika predstavlja finančno breme. Predvsem so tukaj izpostavljeni skrbniki za mladoletne, saj v primeru, da je otrok pod skrbništvom šoloobvezen in je sposoben opravljati nadaljnje izobraževanje, predstavlja to dodaten strošek za skrbnika. Prav tako so bolj finančno obremenjeni skrbniki, ki skrbijo za osebo z motnjami v duševnem zdravju ali s telesnimi napakami. V nekaterih primerih, ko zdravstveno zavarovanje ne krije stroškov zdravljenja, so prisiljeni zdravljenje plačati sami. Za skrbnika prestavlja lahko strošek tudi njegov varovanec, ki je povzročil kaznivo dejanje in s tem morebitno premoženjsko škodo, ki jo je varovanec oz. njegov skrbnik prisiljen povrniti (plačati) upravičeni osebi. Kljub temu, da naj bi se ti stroški krili iz varovančevih sredstev, je vprašljivo, ali imajo te osebe dovolj finančnih sredstev za pokritje vseh stroškov. Otroci, mlajši od 15 let, tudi tisti, katerih skrbniki so starši, v večini primerov nimajo veliko finančnih sredstev, razen morda žepnine. Prav tako osebe, ki imajo zdravstvene težave, in osebe, ki so odvisne od drog in alkohola.

6 SKLEP

Kot smo že večkrat omenili, se bo v letu 2019 začela uporabljati nova zakonodaja na področju skrbništva – DZ. Ena večjih novosti, ki jih prinaša DZ, je ukinitvev inštituta odvzema poslovne sposobnosti, kar omogoča posamezniku, ki se ga postavi pod skrbništvo, večje dostojanstvo. Po trenutno veljavni zakonodaji ZZZDR velja, da osebi, ki ni sposobna skrbeti zase, za svoje pravice in koristi, sodišče najprej odvzame poslovno sposobnost, šele nato sledi postavitvev pod skrbništvo. Po novem se bo tako osebo postavilo pod skrbništvo brez odvzema poslovne sposobnosti, kar bo tudi olajšalo delo sodiščem, ker ne bo več postopka za odvzem poslovne sposobnosti. Menimo, da je ukinitvev inštituta odvzema poslovne sposobnosti eden boljših in pozitivnejših predlogov. Z odvzemom se namreč osebo in njeno osebnost dodatno zaznamuje in vzpostavlja se razlika med ljudmi (tisti, ki imajo poslovno sposobnost, in tisti, ki jim je bila odvzeta). Z odpravo inštituta odvzema poslovne sposobnosti bi omogočili večjo zaščito dostojanstva osebam, ki niso sposobne skrbeti zase, za svoje pravice in koristi. Sodišče bi še vedno postavilo tako osebo pod skrbništvo, vendar ji poslovna sposobnost ne bi bila odvzeta. V odločbi bi sodišče določilo, da oseba pod skrbništvom ne sme samostojno opravljati:

- pravnih poslov,
- lahko opravi samo določene pravne posle,
- da za določene pravne posle potrebuje dovoljenje skrbnika.

Poglavitna razlika med ZZZDR in DZ je tudi, da bo samo sodišče določalo oz. imenovalo in razreševalo skrbnika za otroke in odrasle. CSD bo lahko imenoval in razreševal skrbnika samo za posebni primer. V trenutno veljavni zakonodaji je veljalo, da skrbnika pri vseh treh oblikah skrbništva lahko postavitvev tako sodišče kot CSD. V nekaterih evropskih državah (npr. Italiji) se je izkazalo, da je z vidika varnosti varovanca bolje, če skrbnika postavi samo sodišče, ker lahko veliko bolj strokovno deluje pri izbiri skrbnika ter v nadaljnjih postopkih v povezavi s skrbništvom. Glede na to, da so CSD vedno bolj obremenjeni, vedno več je postavitev pod skrbništvo in v vse več primerih prevzame nalogo skrbnika CSD, menimo, da sodišče odloča o postavitvi in imenovanju skrbnika in s tem razbremeni centre za socialno delo. Poleg tega, da se ukinja odvzem poslovne sposobnosti, in glede na to, da ima sodišče boljšo strokovno podlago ter pravno podlago, je smiselno, da skrbnika imenuje sodstvo.

Konkretnejše razlike med ZZZDR in DZ se pojavijo že pri samem poimenovanju oblik skrbništva zaradi ukinitvev inštituta odvzema poslovne sposobnosti. ZZZDR pozna skrbništvo nad mladoletnimi, skrbništvo za osebe, ki jim je bila odvzeta poslovna sposobnost, in skrbništvo za posebne primere. V DZ se poimenovanje spremeni, in sicer: skrbništvo za otroke, skrbništvo za odrasle in skrbništvo za posebne primere.

DZ dodaja nov člen, ki opredeljuje razmerje med skrbnikom in varovancem. Skrbnik ne more biti oseba, ki je z varovancem sklenila pogodbo o dosmrtnem preživljanju, ter zakonec ali zunajzakonski partner, ki je z varovancem sklenil pogodbo o dosmrtnem preživljanju (241.

člen DZ). Ta člen je prav tako dodan zaradi varnosti varovanca; skrbništvo je namreč skrajni ukrep začasne narave. Namen samega skrbništva je razreševanje razlogov za potrebo po skrbništvu, zato pogodba o dosmrtnem preživljanju na tem področju ne sovпада s pravnim pomenom skrbništva. Skrbništvo je prostovoljna naloga in skrbnika se lahko vedno razreši, zato taka oseba ne more postati skrbnik.

V 9. členu ZZZDR in 11. členu DZ je po definiciji skrbništvo posebna oblika varstva otrok, odraslih in drugih, ki niso sposobni skrbeti sami zase, za svoje pravice in koristi. DZ v 257. členu dodaja, da skrbnik ni dolžan preživljati varovanca in ga imeti pri sebi. Je pa dolžan poskrbeti za njegovo namestitev, vzgojo, nego in oskrbo pri rejniku, v zavodu ali domu. Ta člen dopolnjuje opredelitev skrbništva. Bistveno je, da se poskrbi za varstvo, pravice in koristi varovanca, ne glede na to, ali ta oblika varstva poteka pri skrbniku doma ali v drugi ustanovi. Vsi skrbniki nimajo možnosti imeti varovanca na svojem domu, bodisi zaradi prostorskih kapacitet ali drugih razmerij doma. Prav tako nimajo vsi dovolj finančnih sredstev za preživljanje varovanca, zato je ta člen smiseln, kajti pri skrbništvu gre za varovanje koristi in pravic oseb, ki niso sposobne skrbeti zase.

V sklopu postopka o skrbniških zadevah DZ podaja več pozornosti glede skrbništva nad otroci. DZ omogoča in poudarja večji pomen sodelovanja in ozaveščanja otroka o postopku postavitve pod skrbništvo, izražanja njegove volje in odločitvi pri izbiri skrbnika. To vrsto vključevanja otroka v proces postavitve pod skrbništvo podpiramo, saj je otrok še čustveno in umsko razvijajoče se bitje, zato so dodatne razlage in upoštevanje njegovega mnenja ključnega pomena za njegov razvoj.

Težava se pojavi tudi glede financiranja skrbništva. Skrbništvo je v slovenski zakonodaji opredeljeno kot prostovoljna in častna naloga, kar lahko za skrbnika predstavlja velik finančni zalogaj. Skrbnik je po zakonu sicer upravičen do povrnitve upravičenih stroškov, ki jih ima pri opravljanju svoje skrbniške dolžnosti, v nekaterih primerih lahko CSD določi skrbniku za njegovo delo tudi ustrezno nagrado. Predlagamo, da bi bili skrbniki za svojo opravljeno delo plačani. Sicer je v interesu države ohraniti skrbništvo kot prostovoljno nalogo, namreč v nasprotnem bi to predstavljalo dodatno breme državnem proračunu.

Drugi vidik je ta, da bi se lahko uveljavil profesionalni skrbnik, ki bi dobro poznal pravno ureditev in postopke zastopanja koristi ter pravic varovancev. Prednost profesionalnega skrbnika je predvsem izpostavljena v primerih, ko pred varovancem poteka sodni postopek oz. obravnava. V trenutni praksi, kadar pred varovancem poteka sodni postopek, mora skrbnik najeti odvetnika za zastopanje varovanca ter ga financirati, zato bi bilo smiselno razmisliti o profesionalnem skrbniku, ki bi obenem imel potrebna znanja v takih primerih in ki bi bil za opravljanje svojega dela plačan.

Opozorili bi še na ureditev inštituta skrbništva za posebni primer. V prvi vrsti bi bilo treba zakonsko natančneje določiti, kdaj so podani razlogi za postavitve skrbnika za posebni

primer, natančneje določiti razmejitve med posameznimi oblikami skrbništva in določiti pogoje za prenehanje ukrepa oz. skrbništva za posebni primer. Opozorili bi tudi na težave izplačevanja nagrad. Treba bi bilo natančneje določiti merila za izplačevanje, kdo so upravičenci in kdaj ter na kakšen način naj se izplačajo. Zatika se tudi pri vse večjem pomanjkanju skrbnikov. Vse manj je namreč ljudi, ki bi bili pripravljeni opravljati dolžnosti skrbništvo brezplačno, in vse manj ljudi zaradi stresnega načina življenja ne želi prevzemati obveznosti opravljanja funkcije skrbnika. Posledično vse več skrbništev pokriva CSD, ki postaja preobremenjen v svoji nalogi, zato predlagamo, da se oblikuje seznam skrbnikov, ki bi bili strokovno usposobljeni in bi za opravljanje svojih nalog prejeli plačilo.

Večja bi lahko bila tudi ozaveščenost v medijih o odvzemu poslovne sposobnosti in postavitve oseb pod skrbništvo. Ljudje namreč niso seznanjeni s postopki odvzema in ne poznajo pomena skrbništva. S postopkom se seznanijo šele, ko so vpleteni v konkretno situacijo. Večja ozaveščenost bi morala biti tudi v ustanovah, v katerih poteka delo z ljudmi (šola, zdravstveni dom, bolnišnica, dom upokojencev). Tako bi lahko ustanova ob ugotovitvi, da nekdo potrebuje skrbnika, nemudoma obvestila pristojni CSD.

Iz preglednice 1, prikazane na strani 11, je razvidno, da se potreba po postavitvi skrbništva iz leta v leto povečuje. Ta trend bi bilo po našem mnenju treba podrobneje raziskati, predvsem poiskati vzroke za takšno stanje in razmisliti, ali v bodoče potrebujemo posebne ukrepe za njihovo odpravo oziroma obvladovanje.

LITERATURA IN VIRI

Literatura

- Caharijaz Ferme, Nada. 2011. Skrbnik za posebni primer ali začasni zastopnik: kdo naj varuje interese pravno nesposobne stranke pred sodiščem? *Pravna praksa* 30 (3): 16–17.
- Končina Peternel, Mateja. 2003. Poslovna sposobnost fizične osebe. *Podjetje in delo: revija za gospodarsko, delovno in socialno pravo* 29 (6/7): 1756–1768.
- Kranjc, Vesna. 2006. *Gospodarsko pogodbeno pravo*. Ljubljana: GV Založba; Maribor: Pravna fakulteta.
- Narat, Tamara, Barbara Kobal Tomc in Urban Boljka. 2010. *Ureditev skrbništva v mednarodni perspektivi (poročilo)*. Ljubljana: Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo.
- Zupančič, Karel. 1999. *Družinsko pravo*. Ljubljana: Pravna fakulteta.

Pravni viri

- Družinski zakonik (DZ). *Uradni list RS*, št. 15/17 in 21/18.
- Obligacijski zakonik (OZ). *Uradni list RS*, št. 83/01, 32/04, 28/06, 40/07, 64/16, 20/18.
- Ustava Republike Slovenije (URS). *Uradni list RS*, št. 33/91, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06, 47/13, 75/16.
- Zakon o nepravdnem postopku (ZNP). *Uradni list RS*, št. 30/86, 20/88, 87/02, 131/03, 77/08, 10/17.
- Zakon o notariatu (ZN). *Uradni list RS*, št. 13/94, 48/94, 82/94, 83/01, 73/04, 98/05, 17/06, 115/06.
- Zakon o splošnem upravnem postopku (ZUP). *Uradni list RS*, št. 80/1999, 70/2000, 52/02, 73/04, 22/05, 119/05, 24/06, 126/07, 65/08, 8/10, 82/13.
- Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR). *Uradni list RS*, št. 15/76, 30/86, 1/89, 13/94, 26/99, 70/00, 64/01, 11/02, 42/03, 16/04, 69/04, 101/07, 90/11, 84/12, 82/15.
- Judikat opravilna številka zadeve: UPRS Sklep IV U 156/2017-8
- Judikat opravilna številka zadeve: VSM Sklep III Cp 971/2017
- Judikat opravilna številka zadeve: VSL Sklep I Cp 1762/2017
- Judikat opravilna številka zadeve: UPRS Sodba I U 1307/2017-13
- Judikat opravilna številka zadeve: VSK Sklep I Cp 430/2017
- Judikat opravilna številka zadeve: VSL Sklep II Ip 1718/2017
- Judikat opravilna številka zadeve: UPRS sodba I U 335/2016
- Judikat opravilna številka zadeve: UPRS sklep I U 1613/2015

Drugi viri

CSD Koper – Center za socialno delo Koper. B. 1. [Http://csd-kp.si/sl/page/view/id/domov](http://csd-kp.si/sl/page/view/id/domov) (27. 12. 2017).